

Tlačová konferencia Národnej banky Slovenska

dňa 30. 5. 2018

Martina Vráblik Solčányiová, hovorkyňa NBS

Dobrý deň, vítam vás na dnešnej tlačovej konferencii k **Správe o finančnej stabilite k máju 2018**, ktorú vám predstavia člen bankovej rady a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhu, pán Vladimír Dvořáček, a riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni, pán Marek Ličák a pán Štefan Richtárik z rovnakého odboru. Nech sa páči, pán výkonný riaditeľ, máte slovo.

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Ďakujem pekne, vážené dámy, vážení páni, prajem vám príjemné popoludnie. Dovoľte, aby som vás nie príliš dlho zdržal mojím úvodným slovom, ale chcel by som niekoľko dôležitých skutočností vypichnúť zo správy o finančnej stabilite, ktorú včera schválila Banková rada, dnes bude zverejnená. Najskôr – aká je aktuálna situácia v externom prostredí – nemám na mysli len slovenskú ekonomiku. Pokiaľ ide o svetovú ekonomiku, v externom prostredí sme zaznamenali najrýchlejšiu dynamiku rastu od finančnej a ekonomickej krízy. Pritom to, čo je pozitívne – tento rast má plošný charakter, prechádza naprieč regiónmi a týka sa väčšiny krajín. Dobré časy zažíva aj Slovensko. Veľa sa o tom hovorí, všetci viete, že už tri roky rastie ekonomika tempom, ktoré prevyšuje 3 %. Zdrojom tohto rastu v II. polroku 2017 bol domáci a v závere aj zahraničný dopyt. Priaznivé podmienky v svetovej aj v domácej ekonomike však so sebou nesú aj riziká, najmä pokiaľ ide o ich dlhodobú udržateľnosť. Viaceré ekonomiky sa totiž už priblížili k svojmu potenciálu a ďalší udržateľný rast je možný len zvyšovaním produktivity práce alebo demografickým rastom. Táto skutočnosť sa týka aj slovenskej ekonomiky, ktorá sa postupne začína prehrievať. Napríklad domáci pracovný trh začína čoraz výraznejšie pociťovať nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily. Dovoľte, aby som sa v ďalšom sústredil na nosnú tému Správy o finančnej stabilite, ktorou je rýchly – alebo ak chcete – nadmerný rast úverov domácnostiam, ktorý patrí nielen medzi najvýraznejšie trendy, ale zároveň aj medzi najdôležitejšie riziká z hľadiska finančnej stability. Ako iste dobre viete, situácia v domácom bankovom sektore je už dlhodobo charakterizovaná intenzívnym rastom úverov sektoru domácnostiam. Slovensko viac ako šesť rokov zaznamenáva najvyšší medziročný rast úverov v celej Európskej únii. V priebehu tohto obdobia sa objem úverov takmer zdvojnásobil. Hovorím to aj napriek tomu, že v poslednej

dobe, približne od marca 2017, vidíme istú stabilizáciu v raste úverov. S týmto rýchlym rastom úverov úzko súvisí aj otázka zadlženosti domácností. Pokiaľ ide o zadlžovanie domácností, tempo, ktorým sa domácnosti zadlžujú, je jedno z najrýchlejších v Európskej únii. Rast zadlženosti na Slovensku je výrazne spojený najmä s poklesom úrokových sadzieb. Nárast rizika spojeného s rýchlym tempom zadlžovania domácností je takisto podporovaný aj rastúcim dlhom podnikov. Na túto situáciu nás už isté obdobie upozorňujú aj medzinárodné inštitúcie, napríklad Európska centrálna banka, Medzinárodný menový fond alebo to počujeme aj pri stretnutiach s ratingovými agentúrami.

Dámy a páni, dovoľte, aby som sa zmienil aj o ďalších trendoch a rizikách v slovenskom finančnom sektore. Zmienim sa trochu aj o podnikoch – priaznivá ekonomická situácia, nízke úrokové sadzby vplývajú na ochotu zadlžovať sa nielen u domácností, ale aj u podnikového sektoru. Tu v podnikovom sektore vidíme okrem toho, že podniky čerpajú úvery od bánk, takisto dlh získavajú alebo teda zdroje finančné získavajú prostredníctvom emisie cenných papierov. Toto vedie aj v sektore domácností k rastu zadlženosti, ktoré postupne začína dosahovať strednú hodnotu krajín nášho regiónu strednej a východnej Európy.

Pokiaľ ide o ziskovosť bankového sektoru, táto si zachováva stále veľmi slušnú úroveň a to najmä vďaka schopnosti bánk kompenzovať klesajúce úrokové marže prostredníctvom silnej úverovej aktivity. Týmto si zachovávajú stále stabilnú mieru rastu ziskovosti. Na medziročnej báze zisk bánk, pokiaľ odrátame isté mimoriadne vplyvy, ktoré boli najmä minulý rok, ziskovosť vzrástla o 8 %. Dôležité je však povedať aj to, že okrem ziskovosti rastie aj pokrytie zlyhaných úverov opravnými položkami, a to ostáva medzi najvyššími v rámci bankovej únie. Rýchly rast úverov však vytvára zvýšené požiadavky na vlastné zdroje a likvidné aktíva. V tejto súvislosti chcem konštatovať to, že aj napriek trendom, ktoré tu konštatujeme, si bankový sektor zachováva aj naďalej odolnosť voči externým šokom, a túto odolnosť môžeme stále hodnotiť ako dostatočnú. Zmienim sa aj o ďalších ukazovateľoch, napríklad kapitálová primeranosť a finančná páka – tieto počas roku 2017 mierne vzrástli, napríklad kapitálová primeranosť, jej celková úroveň z 18 na 18,6 %. Plnenie rastúcich kapitálových požiadaviek, a tieto sa budú v budúcnosti zvyšovať – dobre viete, že Národná banka uviedla do života napríklad proticyklický kapitálový vankúš – si bude aj naďalej vyžadovať konzervatívnejší prístup vlastníkov bánk, najmä pokiaľ ide o dividendovú politiku.

Zmienim sa teraz o opatreniach, ktoré v tejto súvislosti zavádzala a mieni uviesť do života Národná banka Slovenska. Pokiaľ ide o zadlženosť spotrebiteľov – túto oblasť

pokladáme za najdôležitejšiu, tejto sa najviac venujeme a preto sme sa rozhodli novelizovať dve opatrenia, ktoré sa týkajú poskytovania spotrebiteľských úverov a úverov na bývanie. Od 1. 7. tohto roku vstúpi do platnosti nový limit – je to limit pre zadlženosť vo vzťahu k príjmu domácnosti, tzv. DTI a budeme upravovať druhý limit, ktorý už poznáte, to je limit pre maximálnu výšku úveru vo vzťahu k hodnote nehnuteľnosti, tzv. LTV – tieto sa budú upravovať. Toto sprísnenie sa však bude týkať len nových úverov, nedotkne sa už poskytnutých úverov a implementácia bude postupná. Čiže neočakávame žiadny výrazný jednorazový dopad týchto opatrení k 1. 7. tohto roka. Vysvetlím podrobnejšie – pokiaľ ide o LTV, tuto navrhujeme zrušiť stopercentné hypotéky, takzvané – viete čo to je – takzvané stopercentné hypotéky a súčasne sa bude postupne znižovať aj podiel úverov, ktoré presahujú 80 % hodnoty nehnuteľností. Dnes je to 40, postupne klesneme k polovici budúceho roka na 20 %. Druhou významnou zmenou je zavedenie nového limitu, ktorý som už spomínal – limitu na zadlženosť klienta v pomere k jeho ročnému príjmu a tento limit zavedieme na úrovni osem. Znamená to, že celková zadlženosť klienta alebo nazvime to domácnosti, by nemala prevýšiť osem ročných príjmov v čistom. Ale nejde tu tiež o absolútny úverový strop alebo úverový limit, naďalej tu bude možnosť poskytnúť istú časť úverov nad túto hodnotu, podobne, ako to je pri LTV. Konkrétne napríklad v súčasnej dobe sa podľa našich prepočtov – domácnosti, ktoré majú poskytnuté takéto úvery – podiel týchto domácnosti je 21 %. Od 1. júla by to malo byť 20 % nových úverov, ktoré budú môcť prekročiť hodnotu osem. To znamená, že to nemá prakticky žiadny významný dopad po uvedení tejto regulácie, ale tiež je pravda, že v priebehu tohto roka budeme postupne tento limit znižovať na konečnú výnimku, ktorá bude predstavovať 10 %, pričom 5 % bude trvalá výnimka bez horného ohraničenia násobku ročných príjmov a druhých 5 % bude výnimka, ktorá bude poskytnutá pre mladé domácnosti, mladých ľudí vo veku od 18 do 35 rokov, kde bude možné mať hodnotu tohto ukazovateľa nie osem, ale deväť. Toľko k vysvetleniu týchto našich nových opatrení. Chcem povedať, že tieto opatrenia podľa našich prepočtov nebudú mať dopad na nízko príjmové domácnosti. Tam sme skôr hovorili o dopade, keď sme zavádzali ukazovateľ schopnosti splácať úver. Očakávame len mierne spomalenie rastu retailových úverov, a to približne v rozpätí od 0,5 do 1,5 %. Na záver by som sa chcel zmieniť ešte o rôznych kampaniach, ktoré vo vašich periodikách, ale aj v iných elektronických médiách a komunikačných prostriedkoch, sociálnych sieťach môžete nájsť – sú to marketingové kampane rôznych stakeholderov alebo účastníkov trhu s nehnuteľnosťami. My samozrejme intenzívne vnímame to, že sa ne bavíme len s bankami, ale sprostredkovane na tomto trhu pôsobia developeri, realitní makléri, finanční sprostredkovatelia – ich netrápi, ako sa zadlžujú domácnosti, oni

predovšetkým dosahujú vlastné zisky. My máme hlavnú komunikáciu a naším hlavným komunikačným partnerom sú banky, sú bankári, ktorí sú zodpovední za to, aby sa správali oni obozretne, aby ich finančná inštitúcia, ktorú riadia, dodržiavala všetky pravidlá obozretného podnikania. Preto práve od bankárov očakávame, že nenaskočia na túto vlnu marketingových kampaní, ale budú to vnímať tak, že tieto opatrenia, ktoré uvádzame do života, sú aj v ich prospech, pretože nimi nesledujeme len mierne pribrzdzenie zadlžovania domácností, ale aj to, aby naše banky naďalej ostali zdravé. Ďakujem za pozornosť.

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni NBS

Ďakujem pekne, dámy a páni, dovoľte, aby som pokračoval a viac-menej doplnil to, čo hovoril pán Dvořáček. Ja sa pokúsim sústrediť hlavne na časti, ktoré sa týkajú zadlženosti a tiež doplním niektoré informácie ohľadom nových opatrení – vysvetliť, aké boli dôvody a aké dopady očakávame od týchto opatrení. Takže pán Dvořáček už spomínal jeden z tých najhlavnejších trendov, ktoré tu máme za posledné roky – a to je silný rast úverov domácnostiam. Spomínal to, že v priebehu posledných šiestich rokov náš rast úverov bol jeden z najvyšších v rámci EÚ a zároveň celkový objem úverov sa zvýšil takmer o 100 %. Čiže keď porovnáme portfólio bánk vo februári 2018 a februári 2012, tak vidíme takmer stopercentný nárast. To je skutočne veľmi silné číslo, ale čo je ešte možno zaujímavejšie – ak sa pozriete na tento graf, ktorý vám chceme ukázať – je medzinárodné porovnanie. Pretože nežijeme na nejakom samostatnom ostrove, na nejakej samostatnej planéte, ale Slovensko je súčasťou Európskej únie, čiže tie trendy by nemali byť nejaké výrazne odlišné, ekonomické cykly nie sú úplne zladené, ale sú veľmi podobné, čiže určitá podobnosť by tam mala byť. Ale ako máte možnosť vidieť na tom grafe, ak sa pozriete na zmeny v objeme úverov za posledných šesť rokov, Slovensko dominuje a dominuje pomerne výrazne. Ako sme spomínali, nárast na Slovensku za šesť rokov o 100 %, ak si zoberieme druhú krajinu v poradí – Česká republika – ktorá tiež hovorí o silnom raste úverov, tam je nárast mierne nad 40 %. Ostatné porovnateľné krajiny – Poľsko – hovoríme asi o 30 %. Čiže toto je jednoznačný signál, že ten nárast, ktorý tu vidíme, nie je spojený s nejakým výrazným zlepšením finančnej situácie domácností, ale je skutočne nadmerný. S rastom úverov, ako už pán Dvořáček spomínal, veľmi úzko súvisí aj rast zadlženosti a ako sme porovnávali rast úverov, tak ak urobíme podobné porovnanie pri raste zadlženosti, tak momentálne slovenské domácnosti sú najzadlženejšie v celom regióne. Ak sa pozrieme na tom grafe na rok 2007 alebo 2008, to znamená desať rokov dozadu, tak vidíte, že vtedy sme boli najmenej zadlženými. Ak si porovnáte ekonomické fundamenty u nás a v týchto štátoch – vonkoncom nedochádzalo

k nejakému výraznejšiemu zlepšeniu alebo výraznejšiemu zlepšeniu na Slovensku ako v okolitých štátoch. Nepočul som o tom, aby platy sa zdvojnásobili alebo strojnásobili alebo výraznejšie rástli ako v iných štátoch. Čiže skutočne nedochádza až k takému zlepšovaniu, aby ten rast zadlženosti, úverov, bol až taký výrazný. Národná banka tiež dlhodobo upozorňuje na riziká, ktoré sú spojené so silným rastom zadlženosti – ide hlavne o odolnosť či už bánk, domácností alebo celej ekonomiky hlavne v krízových časoch. Čiže tam smerujú práve naše obavy, preto Národná banka aktívne reaguje. Krátko k reakcii Národnej banky – už som naznačoval, že reagujeme na tieto trendy, upozorňujeme, reagujeme už od roku 2014. Naším cieľom je finančná stabilita, čiže aj tie kroky, ktoré sme prijímali, vždy boli zamerané na finančnú stabilitu. My neriešime individuálne kontrakty, ale hlavne to, aby sektor bol odolný aj v čase krízy. Možno si pamätáte už z predošlých tlačových konferencií – sme to prirovnávali tú našu pozíciu k nejakému dopravnému policajtovi, ktorý nastavuje určité limity. Čiže my sme nastavili určité limity a snažíme sa pribrzdiť tú rýchlosť, ktorú momentálne vidíme. A to sú hlavne tie opatrenia v oblasti zodpovedného úverovania. Druhý pilier tých našich reakcií – sa týka, že chceme zvýšiť odolnosť bankového sektora. Čiže keď vidíme rizikové správanie, tak našou snahou je, aby banky mali väčšie vankúše a pripravili sa na to, že v krízových časoch môžu mať väčšie straty, preto potrebujú väčší kapitál. Čiže keď znova použijem to prirovnanie k tomu policajtovi, tak našou snahou v tomto prípade je, že povieme tomu vodičovi – daj si viac airbagov, pretože jazdiš príliš rýchlo. Čiže naša snaha je skutočne obmedzovať a limitovať toto správanie.

Veľmi krátko ešte k doterajším opatreniam Národnej banky, pretože aj o tom sa debatovalo – boli opatrenia – nakoľko efektívne tieto naše kroky boli – opatrenia, ktoré sme prijímali už od roku 2014. Ako už pán guvernér aj spomínal, myslím, že to bolo pred niekoľkými dňami v rozhovore – je predčasné hodnotiť, pretože tieto opatrenia sú zamerané hlavne na to, aby sektor zvládol krízu – toto je náš mandát. Čiže to, či skutočne sú alebo nie sú efektívne, to uvidíme skutočne až počas krízy a vtedy môžeme povedať, či sme reagovali dostatočne alebo nedostatočne. Ale čo je dôležité povedať, že Národná banka, keď aj vstúpila na trh s nejakými opatreniami, či už odporúčanie v 2014-om, alebo 2017 to opatrenie pre úvery na bývanie – ten trh sa väčšinou stabilizoval, čiže malo to pozitívny efekt. Ale skúsím to ukázať na tomto grafe: Na tomto grafe máte tri premenné – prvá je rast úverov, to je červeným, potom je zmena zadlženosti, to je zeleným a modrým máte rast cien nehnuteľností. Ak sa pozriete, tak rast úverov sa nám začal výraznejšie zvyšovať už od roku 2013. Národná banka na to reagovala, čiže vydala odporúčania a po týchto odporúčaníach sa tempo rastu úverov stabilizovalo. Podobne sa stabilizovalo aj tempo rastu zadlženosti. Je tam určitý

odstup, ale to súvisí s tým, že tie odporúčania boli prijímané postupne. To znamená – prvý krát sme reagovali ešte v októbri 2014, ale väčšina začala fungovať až následne. Podstatná časť až v marci 2015 a následne. Čiže máte možnosť vidieť, že tie tempá sa stabilizovali, ale potom prišli aj ďalšie zmeny – veľmi dôležitá zmena, ktorá sa na trhu objavila, bola legislatívna zmena – a to bolo zavedenie jednoperceného limitu na poplatok za predčasné splatenie úverov. Toto bola skutočne veľmi, veľmi významná zmena pre celý trh úverov na bývanie, spôsobila, že sadzby prudko poklesli, výrazne sa zvýšila konkurencia, nastala výrazná turistika klientov medzi bankami, čo bolo spojené stále s navyšovaním úverov. To nám spôsobilo, že ten trh sa znova nejako – až poviem obrazne – zbláznil, posunul sa do vysokých čísiel a začala nám aj výrazne rásť aj zadlženosť. Národná banka samozrejme na to reagovala, videli sme tieto trendy a v marci 2017 sme prijali opatrenia. Tieto opatrenia, ako máte možnosť vidieť, sa prejavili na týchto indikátoroch, hlavne na rastoch a znova sa nejako ukladujú. Treba si však uvedomiť, že tento – nazvem to – boj s úverovým cyklom je pomerne náročný, pretože takmer všetky faktory, a teraz nehovorím len o tej legislatívnej zmene, ale väčšina faktorov je výrazne prorastovo nastavených. To znamená – nízke úrokové sadzby, ktoré sú jedny z najnižších v Európskej únii, silný rast ekonomiky, trh práce – všetky tieto faktory výrazne tlačia na silný rast úverov. Krátko ešte ostanem pri tých našich doterajších opatreniach, pretože pán Dvořáček spomínal dôležitú vec, že naše doterajšie opatrenia boli zamerané hlavne na tie najrizikovejšie skupiny klientov a tie nové opatrenia sú skôr zamerané na tie vyššie a stredné príjmové kategórie. A skúsím to vysvetliť na jednoduchom príklade: Národná banka prijala viaceré opatrenia, či už to bolo LTV, tzv. finančná rezerva alebo maximálna splatnosť úverov, a všetky tieto opatrenia už teraz vytvárajú nejaký limit pre klienta. To znamená – keď už teraz prídete do banky, tak už máte kvázi nejaký úverový strop. To znamená – máte nejaký príjem a voči tomu máte nejaký strop na váš úver. A to je vlastne vyjadrené touto modrou krivkou. Čiže na tej dolnej osi máte domácnosti podľa rôznych príjmov, výšky príjmov, a na tej ľavej osi máte úverový strop. A modrou je vlastne krivka zvýraznená, že kde sú asi súčasné úverové stropy pre rôzne príjmové kategórie. A skúsím uviesť príklad – čiže ak v súčasnosti príde domácnosť, ktorá má čistý príjem na úrovni 1000 EUR, tak úverový strop už v súčasnosti, čiže ešte predtým, ako my niečo robíme, je na úrovni šesťky. To znamená, že aj keď teraz hovoríme, že ideme na osmičku, tak pre tieto domácnosti to nebude mať žiadny vplyv, pretože oni v súčasnosti sú limitovaní. Ale ak si zoberieme domácnosť, ktorá má príjem 2400 EUR v čistom, tak táto domácnosť sa môže dostať na úverový strop v súčasnosti takmer desiatku – 9,5 – 10 – a toto je tá oblasť, kde vidíme priestor pre nadmerné zadlžovanie. Niektorí argumentujú – dobre, ale

to sú stredné a vyššie príjmové kategórie – ale aj pri nich musia platiť určité pravidlá. Aj pri nich musí platiť nejaká logika, že musí existovať vzťah medzi príjmom a dlhom, ktorý si ten klient berie. Čiže toto je z tých hlavných dôvodov, prečo vlastne ideme s týmito opatreniami. Čiže doterajšie nám limitovali tie najrizikovejšie, ale stále je veľký priestor práve pri tých najbohatších domácnostiach ísť do vysokého zadlženia.

Veľmi stručne k novým opatreniam, keďže pán Dvořáček ich predstavil a predstavil aj ich logiku. Zároveň máte vlastne k dispozícii aj dokumenty, kde sú podrobne popísané, čiže nepôjdem vlastne do podrobností, len podstatné je vlastne to, že zavádzame v podstate úverový strop, ako pán Dvořáček už spomínal, je to maximálne – môžete si zobráť osemnásobok vášho čistého ročného príjmu. Berú sa všetky úvery, to znamená nielen úvery na bývanie, ale aj spotrebiteľské úvery, kreditné karty a prečerpania. Čiže berie sa to ako celkový úverový strop a tiež sa sprísňujú tzv. LTV, čiže pomer objemu úverov k hodnote zabezpečenia. Čo je veľmi dôležité a chcel by som to znova zdôrazniť – nabíhame postupne, to sprísňovanie bude postupné a či pri jednom alebo pri druhom opatrení začíname od súčasnej úverovej praxe. Čiže ak niekto hovorí, že od 1. 7. tu bude úverový armagedon – neverte mu. Pretože skutočne začíname tam, kde sa trh nachádza a len postupne by sa to malo sprísňovať. Je tiež veľmi dôležité povedať, že to nastavenie týchto nových štandardov sa snažíme priblížiť tomu, čo je bežné v zahraničí. Čiže my keď sme aj začali na trh vstupovať, ten trh bol proste posunutý do takých výšok, pri tých jednotlivých štandardoch, ktoré nie sú bežné v zahraničí. A postupne a veľmi citlivo sa to snažíme vrátiť na tie hodnoty, ktoré sú bežné – či už je to pri úverovom strope alebo pri LTV. Krátko k dopadom daných opatrení. Pán Dvořáček už spomínal, že nebudú vonkoncom nejaké dramatické – a keď si aj spomínate na naše minulé opatrenia – vždy veľmi citlivo sa snažíme k tomu pristupovať. Uvedomujeme si našu zodpovednosť, to, že máme zodpovednosť za finančnú stabilitu, ale aj to, že tieto opatrenia majú oveľa širší dopad. Čiže snažíme sa, aby prichádzali postupne a naším primárnym cieľom nie je ten trh zosekať, nie je ten trh zastaviť – tak, ako sme veľa krát počúvali – ale čo je veľmi dôležité, aby ten rast bol v súlade s fundamentami. To znamená – ak nám rastú úvery desiatimi percentami, ale príjmy napríklad dvoma percentami, tak to nie je rovnováha. Čiže to potrebujeme dostať do nejakých fundamentov. Čo sa týka tých dopadov – tou červenou čiarou, hlavne v tej časti kde je simulácia – máte naznačené ako by rast úverov mohol vyzeráť, ak by sme nič nerobili. Momentálne vidíte ten pokles alebo nejakú kvázi stabilizáciu, čo je výsledkom tých našich predošlých opatrení, ale ich vplyv sa bude postupne zmierňovať. Čiže ak by sme nič nerobili, tak veľmi rýchlo sa vraciame k tým číslam, ktoré sme videli v roku 2017 - alebo pardon – hlavne v roku 2016. Modrou je zvýraznený hlavne

vplyv opatrení, tou hrubo-modrou je ten očakávaný pravdepodobný scenár a samozrejme je tam nejaká disperzia. Ale ak to mám zjednodušene povedať, ak v súčasnosti máme medziročné prírastky úverov domácnostiam asi na úrovni 3,5 mld., tak očakávame, že vplyvom našich opatrení by to malo byť na úrovni asi 3,2 mld.. Čiže v prvom rade by tam mala byť určitá stabilizácia. Tiež by som chcel pripomenúť, že aj po tomto zmiernení alebo stabilizácii, keď očakávame, že medziročne rast úverov bude na úrovni okolo 9 % - stále to bude jeden z najvyšších rastov úverov domácnostiam v EÚ. Čiže toto by som chcel zdôrazniť, čiže ak tu niekto obrazne povedané – vyplakáva ako im ubližujeme, nie je to pravda. Teraz, ako ste mali možnosť vidieť z toho prvého grafu, je skutočne obrovský nadbytok a my len sa snažíme dostať tento rast práve do súladu s fundamentami. Ešte krátko k dopadom – ako už pán Dvořáček spomínal, je veľmi dôležité to, že ide o postupný nábeh. Čiže od 1. 7. nedochádza k žiadnej zmene. Ak ozaj aj čítate rôzne reklamy, inzercie alebo ak vám niekto, pretože máme aj dotazy od klientov, že v priebehu týždňa mu volali dve banky, dvaja sprostredkovatelia, že rýchlo si zober, pretože od 1. 7. je tu armagedon – neverte im, nie je to pravda. Takže od 1. 7. skutočne ideme iba podľa toho kde sa trh nachádza, len veľmi postupne budeme zmierňovať, s tým, že ten dopad, o ktorom sme hovorili, očakávame, že sa prejaví hlavne v roku 2019. Potom v rámci tých diskusií, ktoré tu boli pred prijatím našich opatrení – boli tiež diskusie, boli v podstate – veľa príkladov, aký dopad to bude mať – je fajn ak sa tie príklady uvádzajú, len znova videli sme, že niekedy boli cielene podsúvané také polovičné pravdy. To znamená – veľa krát to boli príklady, kde si zobrali individuálnu osobu, teraz sa pozreli, aký má príjem, aký maximálny strop vychádza a teraz ukázali, že nekúpi si byt v strede Bratislavy. No nie je to – hovorím – je to polovičná informácia, pretože v drvivej väčšine prípadov ak si klienti berú úvery na bývanie, sú to páry. Už aj keď si beriete väčší spotrebiteľský úver, väčšinou sú to páry, pretože sám jeden príjem nestačí na splátku takýchto väčších úverov, čiže to je dôležité uvádzať tie príklady pre dvoch. Ak si aj pozriete tie rôzne príklady, ktoré – viem, že Slovenská sporiteľňa posledne zverejnila na tlačovej konferencii také príklady – vidíte, že pokiaľ si to berie pár, čo je najčastejší prípad, tak vychádza tam relatívne vysoká metráž pre ľudí v jednotlivých krajských mestách. Samozrejme sme si vedomí toho, že sú aj individuálni klienti, ktorí si berú úvery, ale tu znova treba povedať, že už v súčasnosti títo klienti nemôžu ísť na vysoké hodnoty DTI – vysoké úverové stropy. Čiže ten súčasný systém už ich limituje. Uvádzame tiež príklad - ale to len na ukážku, máme to aj na našom webe – kde chceme ukázať, že ak si zoberieme pár, kde obidvaja majú priemerný príjem na úrovni asi 791, tak v takomto prípade ten úverový strop vychádza asi na úrovni necelých 152 tis. EUR.

Na záver dovoľte len také zhrnutie – čiže sme si viac ako istí, že napriek tomu, že niekedy slovo opatrenie, limit vždy vzbudzuje nejaké negatívne emócie, ale sme si viac ako istí, že toto bude mať určite pozitívny dopad. Pozitívny dopad nielen na klientov, banky, ale viac-menej na celú ekonomiku, pretože vieme z príkladov iných krajín, že pokiaľ sa ten nadmerný rast úverov nezastaví, tak môže to dopadnúť pomerne zle. Tiež sme veľmi radi, že máme pomerne silnú podporu zo strany medzinárodných inštitúcií. To znamená – inštitúcie, ktoré sa zaoberajú finančnou stabilitou, či už je to Medzinárodný menový fond alebo Európska centrálna banka, silne podporujú tieto naše kroky a vnímajú ich ako veľmi dôležité pre finančnú stabilitu, ale takisto aj pre ekonomickú stabilitu. A nakoniec chcem možno aj voči vám, novinárom – ten dopad opatrení do veľkej miery závisí aj od toho, aké informácie vy im budete dávať. To je skutočne veľmi dôležité. Čiže ak teraz sa budú objavovať informácie – čo aj sme videli, že sa objavovali – že od 1. 7. nebudú žiadne úvery, no tak je prirodzené, že vznikne určitá panika, vznikne určitý chaos medzi ľuďmi, ľudia sa budú ponáhľať. Čo to spôsobí – spôsobí to to, že ceny nehnuteľností budú rásť a hlavne to, že ľudia budú robiť chyby. To je najhoršie – to znamená – máme veľa prípadov, kde už z predošlej krízy, ak ľudia sa ponáhľali a celoživotnú investíciu urobili v priebehu pätnástich minút – väčšinou je to chybné rozhodnutie. Ďakujem za pozornosť.

Martina Vráblik Solčányiová, hovorkyňa NBS

Ďakujem pekne a teraz je tu priestor na vaše otázky.

Reuters

Ďakujem pekne, na začiatok len jedna technická – tam ten rast úverov domácnostiam medzi marcom 2017 a 2018, ktorý vlastne sa spomalil z minuloročného 13,1 na teda – za uplynulý rok 11,4 % - stále to bol najvyšší rast v EÚ, lebo uvádzali ste v tom grafe ten kumulatívny za šesť rokov, že bol najvyšší, ale či aj za ten uplynulý rok bol najvyšší, to ma zaujíma. A druhá otázka – hovoríte, že tie opatrenia sprísňovania poskytovania úverov robíte preto, lebo keď príde ekonomická kríza, ktorá nevieme kedy príde, tak niektorí ľudia by mohli mať problém splácať úvery. To, čo vieme, že príde, je že sa očakáva niekedy v roku 2019 – Európska centrálna banka začne pomaličky zdvíhať úrokové sadzby – tie vaše opatrenia platia pre nové úvery – ja sa chcem spýtať, či máte nejakú modeláciu alebo viete povedať, čo hoci len postupné, malilinké zvyšovanie úrokových sadzieb spôsobí pre tých ľudí, ktorí si tie úvery zobrali keď proste bola ruka hore, keď boli dobré časy a akým spôsobom to ovplyvní ich schopnosť splácať tieto úvery. Ďakujem.

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni NBS

Skúsím odpovedať na vaše otázky. Najprv tá technická – aj pri tom čísle nad 11 % stále sme najvyšší v rámci EÚ, čiže ak hovoríme o marci 2018, ale už sa konečne priblížime k tomu, čo je bežné možno v iných štátoch. A potom tá otázka o raste sadzieb – nemáme takú jasnú simuláciu alebo projekciu aký dopad by to malo presne na klientov. Čo vieme, že ak by aj došlo k nárastu sadzieb, lebo napríklad máme príklad z Českej republiky, kde Česká národná banka zvýšila sadzby, tak vidíme, že to ten trh stabilizovalo. To znamená – pomohlo to tomu, že tie úvery až tak rýchlo nerastú, trh sa stabilizoval, už aj to správanie bánk nie je také agresívne, keďže tie marže im trochu stúpili, čiže to im pomohlo, ale čo sa týka klientov, pretože tam smerovala vaša otázka – my vieme, že k tomu rastu raz dôjde, a ak si pamätáte, súčasťou tých našich opatrení je aj to, že ak aj teraz vám banka dá jednopercentný úrok, ako niektoré banky inzerujú, banka vás vždy musí testovať o vyššiu sadzbu, o dvesto bazických bodov. To znamená – ak vám aj ponúkne jedno, musí vás otestovať, či ste schopní splácať aj trojpercentnú sadzbu. Čiže to vytvára určitý vankúš pre tých klientov, čiže ak aj dôjde k nárastu sadzieb, že tí klienti predsa len budú v nejakej fáze ešte chránení.

Reuters

Ale to platí pre tých nových – odkedy platí...

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni NBS

To platí od roku 2014 – pardon, od októbra 2014, čiže od roku 2015 už je to súčasťou tých portfólií.

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Ja ťa ešte trochu doplním – čiže my sme na toto mysleli už pri predchádzajúcich opatreniach. V podstate tie, ktoré zavádzame teraz, už len dopĺňajú ten set opatrení, ktoré boli prijaté v posledných dvoch rokoch. A tá vaša otázka – na tú vašu otázku je pomerne jednoduché odpovedať, lebo ste sa opýtali len na zmenu jedného z tých parametrov – a to je nárast úrokových sadzieb. To je ešte veľmi komfortná situácia, ktorú by tí klienti mali zvládnuť. My sa zaoberáme komplexnou zmenou týchto podmienok, teda že by okrem nárastu úrokových sadzieb skončili dobré časy – prestali by rasty, začalo by pribúdať nezamestnaných atď.. Vtedy to začne byť oveľa komplikovanejšie a preto tá séria opatrení, do ktorých ideme teraz,

sú komplexnejšie a nemyslia len na to, že či to človek bude vedieť splatiť vtedy, keď to vzrastie o dve percentá.

RTVS Rádiožurnál

Chcem sa opýtať na dopady zastropovania dôchodkového veku práve teda z hľadiska úverov – bude to mať teda nejaký výrazný dopad? Ďakujem.

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Touto témou sa naša Správa o finančnej stabilite nezaobrá. Ďakujem.

Hospodárske noviny

Ja by som sa chcel opýtať – jedno z tých opatrení je aj obmedzenie hypoték, ktoré sú na 100 % v súčasnosti – vy ste hovorili o tej distribúcii ako vyzerá pri tých DTI, ale ako to vyzerá pri tom LTV? To znamená, že – ja neviem – tie hypotéky, ktoré dnes sú poskytované 90 až 100 %, sú také tie vyššie cez 100 - 200 tis. EUR alebo či neviete to takto nejako celkovo zadefinovať? A potom by som sa opýtal ešte – možno keď už hovoríme o dopadoch – vy sledujete aj ziskovosť finančného sektora, o bankovom sektore ste hovorili, ale máme tu poisťovne, ktoré sú zaťažené novou daňou – predpokladám, že aj v tej správe o finančnej stabilite budete riešiť aj dopady – aspoň okrajovo to nejako spomeniete – či keby ste možno nejako ešte okomentovali, do akej miery môže byť toto výraznejšia záťaž. A ešte som sa chcel opýtať – a ešte tretia vec ma zaujímala – alebo to už riešite vlastne dlhodobejšie – a to je závislosť, resp. aby som vás zacitoval – vysoké vystavenie voči úverom na komerčné nehnuteľnosti – už v tej predchádzajúcej správe ste hovorili, že niektoré banky sa priblížili možno k interným alebo regulatórnym limitom na expozíciu voči jednotlivým developerom. Čiže či môžeme teraz očakávať práve kvôli tomu, lebo asi sa zhodneme, že predsa len tie banky budú hľadať nejaký béčkový zdroj príjmu – či práve znova nebudú snažiť sa natlačiť práve tam, kde takéto limity neplatia, to znamená – povedzme k tým developerom alebo celkovo k financovaniu podnikateľského sektora – a práve tí developeri ma zaujímajú najviac. Ďakujem.

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni NBS

Dobre, skúsím tie LTV – momentálne v tom rozpätí 90 až 100 bolo myslím 5 % nových úverov. To znamená – napriek tomu, že tam mohlo byť 10 %, tak nebolo to naplno využité,

takže nemáme až takú podrobnú informáciu aké výšky úverov sa nachádzali v tom vyššom LTV, ale viem väčšinou, že banky teda už tam ponúkali alebo dávali trošku vyššiu sadzbu, takže pre klientov to už nebolo také výhodné, preto ani to nebolo tak naplnené. Ale takú detailnú informáciu, aké priemerné výšky objemov – to nie sme si vedomí. Pán Dvořáček skúsi poisťovne, ja skúsím ešte tú poslednú otázku o tých developeroch. To, čo ste spomínali, to znamená ten podiel na vlastných zdrojoch, čiže to je normálne regulátorne obmedzenie – to znamená – aké veľké vystavenie voči vlastným zdrojom môžete mať voči individuálnym klientom – to sme už viac krát spomínali, že pri rôznych korporátoch banky sú na rane, ale to je prirodzený vývoj. A či dôjde k tomu preskupeniu – no už teraz vidíme, že pri rezidenčných developerských projektoch to financovanie cez korporáty nám mierne pokleslo, skôr teda rasty sú pri komerčných nehnuteľnostiach a tam to aj do veľkej miery súvisí aj s ekonomickým cyklom. Čiže ak ekonomický cyklus bude rásť, predpokladáme ten záujem bude naďalej o tieto projekty. Ale či dôjde k presmerovaniu – to nie som si istý. Ako - tie sektory sú úplne odlišné, sú tam iné marže, úplne iný risk management – a zároveň neočakávam, že by teraz došlo k nejakému presunu z retailu do iného, lebo ten retail je stále pre banky dominantný. Naše banky sú primárne retailové – to je to, čo vedia robiť. Čiže – a my nezatvárame dvere v tomto sektore, v podstate len tlmíme trošku tie očakávania, tie rasty.

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Bola tu otázka aj na poisťovníctvo, ktoré tento krát v správe nie je až tak bohaty popísané a mali sme analýzu finančného sektora pred mesiacom, kde sme hovorili podrobnejšie aj o ďalších sektoroch. Myslím, že tam nebolo ešte definitívne číslo za minulý rok, ale uvádzali sme tam, že zisk poisťovní na medzioročnej báze vzrástol o 13 %. Treba vziať do úvahy ten fakt, že už minulý rok boli poisťovne zaťažené osemprecentným odvodom a napriek tomu, že boli zaťažené osemprecentným odvodom, ktorý sa naplňal asi do úrovne možno 25 % z toho predpokladaného cieľového objemu, ktorý by mal byť dosiahnutý v priebehu štyroch rokov, napriek tomu po očistení jednorazových vplyvov poisťovne dosiahli celkom slušný zisk. Pokiaľ ide o novo navrhovanú daň, túto sme neanalyzovali v tejto správe, pretože ešte nie je schválená v parlamente, čiže my ešte vlastne nepoznáme definitívnu podobu toho legislatívneho návrhu. Predpokladám, že sa tomu budeme venovať v nasledujúcom období. Ďakujem.

Profit

Ja sa chcem opýtať na dopady – to je prvá otázka – spomínali ste, že odhadujete dopad týchto vašich opatrení na objem poskytovaných spotrebiteľských úverov, že by mohli klesnúť o 0,5 až 1 %, pokiaľ si dobre pamätám – to si len chcem overiť. A potom ste spomínali ohľadom bánk a tých marketingových akcií – sledujeme, že teda niektoré banky išli dole pod jedno percento a propagujú tiež dlhšiu fixáciu úrokov – takže či by ste teda spotrebiteľom radili naskočiť aj na tú vlnu dlhších fixácií. Ďakujem.

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Pokiaľ ide o dopad týchto opatrení, ktoré sme dneska odprezentovali, tie odhadujeme v rozpätí od 0,5 do 1,4 %, pokiaľ ide o pokles, ale samozrejme už sú v platnosti nejaké naše ďalšie opatrenia – pán Ličák to tu už povedal – ak dneska sa pohybujú tie rasty, boli 13 %, potom minulý rok boli 11,4 % za celý trh retailových úverov – my by sme radi videli ten rast niekde na úrovni jednocifernej hodnoty, čiže niekde pod desať, optimálne okolo deväť. Aj to je stále veľmi veľký rast, ale to je cieľom tých našich opatrení. Čiže nechceme zastaviť úverovanie, len chceme zmierniť tempo rastu úverov, to je presne povedané. A pokiaľ ide o marketingové kampane – nemal som na mysli, aj kolega nemal na mysli marketingové kampane, ktoré sa týkajú nejakých konkrétnych parametrov produktov, ako napríklad dlhšia fixácia alebo nejaké konkrétne percento – to Národnú banku do takej veľkej miery netrápi. Určite cena úverov nie, pokiaľ ide dlhšie fixácie, tam sa vieme o tom rozprávať, ale to nie je to, o čom sme sa chceli – k čomu sme sa chceli vyjadriť. Vadí nám to, ak sa v médiách komunikuje, že ľudia by si mali zobrať úver do 30. 6., lebo po 1. 7. to nebude možné. Mali sme na mysli tento typ marketingových kampaní, lebo sú nepravdivé, sú zavádzajúce a bolo tu vysvetlené, že vlastne k akému rozdielu dôjde medzi dátumom 30. 6 a 1. 7.. Môže to mať jedine ten efekt – a v tom je tá kontraproduktívnosť – že nám zase tieto marketingové kampane vyvolajú ďalší rast úverov a ďalší ľudia si budú myslieť, že si ten úver musia zobrať teraz, lebo po 1. 7. ho už nedostanú. Čiže tieto kampane sa nám nepáčia, ale ja som jedným dychom povedal, že vidíme u niektorých bánk tendenciu viesť takéto kampane, s týmito bankami komunikujeme na individuálnej báze a najmä pokiaľ sú tam nie celkom korektné informácie snažíme sa s nimi negocovať čo tam má byť a čo tam nemá byť podľa nášho názoru. Ale sú tu aj iní hráči na tom trhu, ja som ich spomínal – sú to developeri, sú to realitní makléri, sú to sprostredkovatelia – ktorí majú iné záujmy ako má Národná banka a ako by mali mať aj manažéri bánk, ktorí sú povinní sa správať obozretne.

TA3

Tie informácie sú medializované už minimálne možno asi tak pol roka – a do akej miery sa to podpísalo aj na rastúcom trende brania úverov – máte to aj nejako vyčíslené? Alebo či sa to teda nejako výrazne podpísalo. Ďakujem.

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni NBS

Máme čísla za apríl a tam sa to zatiaľ neprejavilo. To znamená, že nevideli sme nejaké výrazné nárasty - s bankami sme sa pýtali na ich novú produkciu reálnu, teda nemyslím teraz tú marketingovú, aby mali vplyv, aby ľudí prilákali čo najviac, ale reálnu – tak nevidíme nejaké zatiaľ výrazné nárasty. Ale uvidíme aké budú čísla za máj a za jún.

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Vieme, akí sú naši ľudia, keď sa daňové priznanie má podať do 31. 3., tak ho podajú v ten deň a rovnako to bude asi aj koncom júna.

RTVS

Chcem sa spýtať na ten osemnásobok čistého ročného príjmu – toto číslo predpokladám, že vyšlo z nejakej vašej analýzy, že to je také nejaké optimum – či to možno nebude ale z pohľadu nejakého regionálneho v Bratislave príliš prísne a v regiónoch naopak príliš voľné – či sa to nedalo možno nejakým spôsobom rozdeliť možno aj takto, aby to naozaj malo nejaký vplyv na celé Slovensko povedzme nazvime to.

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Robili sme si tieto analýzy, ale nakoniec čaro každej regulácie je, keď je jednoduchá. Čím komplikovanejšiu reguláciu vymyslíte, tým je oveľa jednoduchšie nájsť nejaký spôsob, ako sa dá tá regulácia obísť alebo prekabátiť – poviem to tak slušne. A naozaj sme dospeli k tomu poznatku, že samozrejme pokiaľ si chce kúpiť niekto, kto žije v Bratislave, zarába v Bratislave, má vyšší priemerný zárobok a chce mať byt v Bratislave, tak má aj trošku vyššie príjmy na to, aby si ten byt kúpil – tiež sme povedali, že to nebude v absolútnom centre mesta asi pravdepodobne, ak má len priemerný zárobok alebo len trochu vyšší, ale naozaj aj

v Bratislave, kde ten problém by sa mohol zdať byť najvypuklejší, si nemyslíme, že by mali vznikáť nejaké problémy. V regiónoch je to zase ešte s menším dopadom.

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni NBS

Ja len možno uvediem, že zoberte si – v Británii je podobný ukazovateľ, teda nie na celkový dlh, ale úver na bývanie a Londýn, čo mám pocit je ešte drahšie mesto ako Bratislava – ten limit je 4,5. Čiže 4,5-násobok vášho ročného príjmu je maximálny úver na bývanie. V Írsku tiež je tam – Dublin len uvediem, väčšie mesto – je tam päťka. V Nórsku je na úrovni 6,5, čiže vidíte, že tie limity sú niekde ešte prísnejšie ako je to u nás.

Hospodárske noviny

Ja by som sa chcela spýtať na mieru zlyhania spotrebiteľských úverov – v minulej správe sa hovorilo o tom, že teda táto miera sa zhoršovala, v roku 2017 sa to zhoršovanie zastavilo – aká je situácia teraz?

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni NBS

Ja len môžem potvrdiť, že ten trend stabilizácie pokračoval aj v priebehu roku 2017, čiže momentálne v tom nevidím nejaký problém. Aj miery zlyhania, aj podiel zlyhaných úverov je skôr na nižších hodnotách ako to bolo predtým.

Martina Vráblik Solčányiová, hovorkyňa NBS

Pokiaľ nie sú ďalšie otázky, tak ďakujem pekne za účasť, dovidenia.